

6.1 Margieji tekstų raštai

1. Perskaitykite tekstus, pabraukite ir aptarkite žodžius, kurių nesuprantate.
2. Ar šie tekstai galėtų būti lopšinės? Kodėl?
3. Raskite tekstuose *pakartojimų*, *epitetų*.
4. Raskite tekstuose *retorinių klausimų*.
5. Pirmame tekste raskite *pamokymą*.

Lopšinė – prie lopšio dainuojama daina.

Motulės ašaros

Supa, supa kūdikėlj
Motina ant rankų –
Bėkite tolyn, šešėliai, –
Spinduliai telanko!

Spindi ašaros motutės
Obelių žieduose –
Auk, vaikelį, būk didutis
Mamą pavaduosi.

Salomėja Nėris

Epitetai:

Retoriniai klausimai:

Vaikai po lelijom

Baltos lelijos
Po langais susivijo.
Po lelijom balčiausiom
Du vaikeliai stovi.

Vienas vaikas baltas,
Kitas vaikas – žalias,
Viens į kitą žiūri,
Žvaigždes klausinėja.

Kas pasėjo bulveles,
Kas pasėjo lelijas?
Kas gi ežerus pasėjo,
Kas pasėjo žmogelius?

Kas gyvena už kalnų,
Kas gyvena danguje?
Kas gyvena po žeme,
Kas gyvena žvaigždėse?

Kur mes eisime šįvakar,
Kur mes eisime rytoj?

Kur mes būsim,
Kai pasensim,
Kur po šimto metų
Būsim?

Sigitas Geda

6.1 Margieji tekstų raštai

Terminų žodynas

Epitetas – žodis, pažymintis daikto, asmens, reiškinių savybę, ypatybę ir suteikiantis jam meninio vaizdingumo, pvz.: *margi sakalai, aukšti kalnai*.

Palyginimas – dviejų daiktų arba reiškinių gretinimas, paremtas kuriuo nors jų panašumu, pvz.: *Jis šiandien tylus kaip žuvis. Pasidarė juodas kaip žemė*.

Retorinis klausimas – klausimas, kuriuo pasakomas netiesioginis tvirtinimas arba neigimas, pvz.: *Ilgam šuniui dešra po kaklu?*

Pakartojimas – tų pačių žodžių ar pasakymų vardijimas, skirtas sutelkti dėmesiui, pabrėžti minties svarbą, daiktų gausai, veiksmo trukmei, pvz.: *Šiandien taip elegantiškai sninga, Sninga žemėn medžių žiedais* (A. Miškinis).

Metafora – vaizdingas perkeltinės reikšmės posakis, pagrįstas nesusijusių daiktų ar reiškinių gretinimu, lyginimu, tapatinimu pagal kurių nors savybių panašumą – spalvą, formą ar kitus požymius, pvz.: *pastirus balto ežero akis* (A. A. Jonynas).

Frazeologizmai – tai vaizdingi, netiesioginiai posakiai ir junginiai, kurie yra vartojami siekiant emociškai bei stilistiškai labiau pabrėžti išsakomas mintis, pvz.: *gyvena dievo užanty* (gerai gyvena), *pagavo zuikį* (pargriuvo).

6. Perskaitykite eilėraščio ištrauką, raskite meninės kalbos pavyzdžius.

Mano broleliai

Kai mes gyvenom
Už jūrų, už marelių,
Už jūrų, už marelių,
Ant devynių kalnelių, –

Margų kurapkėlių
Aukšinės plunksnelės,
Ant tų plunksnelių –
Auksakalėliai.

6.1 Margieji tekstų raštai

7. Perskaitykite eilėraštį, aptarkite nežinomus žodžius, raskite meninės kalbos pavyzdžius.

Senelės pasaka

Apšerkšniję mūsų žiemos –
Balta, balta – kur dairais –
Ilgas pasakas mažiems
Seka pirkioj vakarais.

Kaip našlaitė nusiminus
Grijžo tuščiomis atgal...
Brenda pušys per pusnynus
Ir išbrist niekaip negal! –

Apie klaidžią sniego pūgą,
Saulės nukirptas kasas –
Apie žąsiną moliūgą,
Kur išskrido į dausas.

Pusnynuos nykštukai miega,
Aukso žuvys po ledu –
Bėga ragana per sniegą,
Nepalikdama pėdų.

Apie vilką, baltą mešką,
Burtus, išdaigas velnių,
Apie vandenį, kur teška
Iš sidabro šulinių.

Našlaitėlė gero būdo –
O jos pamotė pikta ...
Bet... senelė užusnūdo.
Ir jos pasaka baigta.

Apie trečią brolių Joną –
Koks jis raitelis puikus.
Apie Eglę – žalčio žmoną,
Medžiais paverstus vaikus.

Salomėja Nėris

